

וְשִׁפִּיר קַמִּיּה, אֵינּוֹן מְלִין, וְהִיךְ מָסַר נַפְשִׁיהָ עָלַי.
 וְחַד אֶפְטָרוּפּוֹסָא תָּוָה קַמִּיּה, וְאָמַר, מָאֲרִי
 דְּעָלְמָא, הָא כְּתִיב (תהלים ח) מִפִּי עוֹלָלִים וַיִּזְנְקוּם יִסְדָּתָּ
 עוֹז לְמַעַן צוֹרְרִיךְ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם. יְהִי רַעְוָא
 קַמְךָ, זְכוּ דְאֹרִייתָא, וּזְכוּ דְהַחֲוָא רַבָּא, דְקָא מָסַר
 נַפְשִׁיהָ עַל אַבוּהָ דְתַחוּם עָלֶיהָ, וַיִּשְׁתַּזְיַב.

וּתְלִיסָר בְּנֵי נֶשָׂא אַזְמִין לִיה תְּחוּתִי, וְעַרְבוּנָא יְהֵב
 לִיה, מְדִינָא תְקִיפָא דָא. בְּדִין קָרָא קְדָשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא לְמַלְאָךְ הַמָּוֶת, וּפְקִיד לִיה עָלַי, דְּלִיתָב
 לְבַתָּר עֶשְׂרִין וְתֵרִין שָׁנִין, דְּהָא לָאו עַרְבוּנָא קַמִּיּה,
 אֲלָא לִיתוּב לִידוּי, מִשְׁכַּנִּין דְּהוּוּ בִידוּי, הַשְׁתָּא
 חֲבַרְיָא, בְּגִין דְּחָמָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְאַתּוֹן זַפְּאִי
 קְשׁוּמַ, אַתְרַחִישׁ נִיסָא לְעֵינֵיכּוּ.

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

וְעַרְבוּן נָתַן לוֹ מְדִין קָשָׁה זֶה. אִז קָרָא הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא לְמַלְאָךְ הַמָּוֶת, וְצָנָה אוֹתוֹ עָלַי
 שְׂיִחְזוֹר לְאַחַר עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנִים, שְׁהָרִי
 אִין הַעַרְבוּן לְפָנָיו, אֲלָא לְהַשִּׁיב לִידוּ
 מִשְׁכּוֹנוֹת שְׁהָיוּ בִידוּ. כָּעַת חֲבַרְיִים, מִשׁוּם
 שְׂרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂאַתֶּם צְדִיקֵי
 אֲמַת, הַתְּרַחַשׁ הַנֶּס לְעֵינֵיהֶם.

וַיִּפְחֵה לְפָנָיו אוֹתָם דְּבָרִים וְאִיךְ מָסַר נַפְשׁוֹ
 עָלַי. וְאֶפְטָרוּפּוֹס אַחַד הָיָה לְפָנָיו, וְאָמַר:
 רַבּוֹן הָעוֹלָם, הָרִי כְּתוּב (תהלים ח) מִפִּי עוֹלָלִים
 וַיִּזְנְקוּם יִסְדָּתָּ עוֹז לְמַעַן צוֹרְרִיךְ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב
 וּמִתְנַקֵּם. יְהִי רַעְוֹן מִלְּפָנֶיךָ שְׂזוּכוֹת הַתּוֹרָה
 וְזוּכוֹת אוֹתוֹ הַתִּינוּק שְׁמָסַר נַפְשׁוֹ עַל אָבִיו,
 שְׁתַּחוּם עָלָיו וַיִּנְצַל.

וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי בְּנֵי אָדָם הַזְּמִין לוֹ תְּחַתֵּי,

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (שמואל א ב) יִי מִמִּית וּמַחֲיָה מוֹרִיד
 שְׂאוּל וַיַּעַל. הַאי קָרָא אִית לְאַסְתַּפְּלָא בֵּית,
 וְכִי יִי מִמִּית, וְהָא שְׂמָא דָּא סְמָא דְחִיִּין אִיהוּ לְכַלָּא.
 וּמַלְּה דָּא דְמוֹתָא, לָא שְׂרִיא בֵּית, וּבְכַל אַתָּר שְׂמָא
 דָּא יְהִיב חִיִּין לְכָל עֲלָמָא, מַהוּ יִי מִמִּית, חֲשִׁבִין בְּנֵי
 נָשָׂא דְאִיהוּ קָטִיל לְכָל בְּנֵי נָשָׂא. אֲלָא יִי מִמִּית וְדָאִי
 הֵיאֵךְ אִיהוּ מִמִּית, אִי תִימָא בְּגוֹן דְּכַד אֲסַתְּלַק מֵעַל
 בְּנֵי נָשָׂא דְהָא בְּעוֹד דְאִיהוּ עָלִיָּה, לָא יִכְלִין כָּל
 מְקַטְרָגִין דְעֲלָמָא לְנִזְקָא לִיָּה, בְּשַׁעְתָּא דְאַסְתַּלִּיק
 מִנֵּיה, מִיַּד כָּל מְקַטְרָגִין יִכְלִין לִיָּה, וּמִית בַּר נָשָׂ.
 לָא חֲבִי.

אֲלָא יִי מִמִּית, לְמַאן מִמִּית. לְהַהוּא מְשִׁיכוּ דְסַטְרָא
 אַחְרָא בִישָׂא. פִּינּוּן דְמְשִׁיכוּ דְסַטְרָא בִישָׂא,
 חֲמִי לִיָּה לְזִיו וְקָרִיָּה דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, מִיַּד מִית.
 וְלִית לִיָּה קִיּוּמָא אֲפִילוּ רְגַעָא חָדָא. פִּינּוּן דְהַהוּא

לשון הקודש

תאמר משום שהסתלק מעל בני אדם,
 שהרי בעוד שהוא עליו, לא יכולים כל
 מקטרגי העולם להזיק לו. בשעה שמסתלק
 ממנו, מיד כל המקטרגים יכולים לו ומת
 הכן אדם. לא כך?

אלא ה' ממית, את מי הוא ממית? לאותה
 התפשטות הצד האחר הרע. פינן שמשיכות
 הצד הרע רואה את זיו כבודו של הקדוש

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (שמואל א-ב) ה' מִמִּית
 וּמַחֲיָה מוֹרִיד שְׂאוּל וַיַּעַל. בְּפָסוּק זֶה יֵשׁ
 לְהַסְתַּפֵּל, וְכִי ה' מִמִּית? וְהִרִי שֵׁם זֶה סַם
 חַיִּים הוּא לְכָל, וְדָבָר זֶה שֶׁל מוֹת לָא
 שׁוֹרָה בּוֹ, וּבְכָל מְקוֹם שֵׁם זֶה נוֹתֵן חַיִּים
 לְכָל הָעוֹלָם, אִזּוּ מַה זֶה ה' מִמִּית? חוֹשְׁבִים
 בְּנֵי אָדָם שֶׁהוּא הוֹרֵג לְכָל בְּנֵי הָאָדָם!
 אֲלָא ה' מִמִּית בְּדָאִי. אִיךְ הוּא מִמִּית? אִם

מְשִׁיבוֹ דְסֶטֶר אַחְרָא מִית וְאַתְעֵבֵר מִן עֲלְמָא, מִיַּד
 מְחִיָּה. לְמַאן מְחִיָּה. לְהַהוּא מְשִׁיבוֹ דְרוּחַ קְדָשָׁא,
 דְאַתִּי מִסְטֵרָא דְקְדוּשָׁה, מְחִיָּה לִיה, וְאוּקוּם לִיה
 בְּקִיּוּמָא שְׁלִים. כִּלְא עֶבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּזִמְנָא
 חָדָא. וּמַה דְאָמַר מוֹרִיד שְׂאוּל וַיַּעַל. מוֹרִיד לְהַהוּא
 רוּחַ קְדִישָׁא לְשְׂאוּל, וְעֶבִיד לִיה תַּמָּן טְבִילָה,
 לְאַתְדַּפְּאָה, וּמִיַּד סָלִיק לִיה, (לְשְׂאוּל, לְאַתְדַּנָּא תַּמָּן, וּמִיַּד סָלִיק לִיה
 וְעֶבִיד לִיה טְבִילָה) וְעָאֵל לְאַתֵּר דְאַצְטְרִיךְ בְּגֵן עֵדֵן.

וְאַנְּא, חֲבֵרְיָא, בְּהַהוּא שַׁעְתָּא דְאַסְתִּלְקָנָא מִעֲלְמָא,
 רוּחָא דִילִי אֲסְתִּלַּק וְדַמְךָ מִיַּד, עַד שַׁעְתָּא
 זַעִירָא דְאַחֲיָא לִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְגוֹפָא חָזָה מִית.
 בְּשַׁעְתָּא דְפִתַח בְּרִי בְּאֵינוּן מְלִין, כְּדִין פְּרַחָה
 נִשְׁמַתִּיה (נ"א נִשְׁמַתִּי), וְאַעֲרַעַת בְּנִשְׁמַתָּא דִילִי, דְהָזָה
 סְלִקָּא מוֹנּוֹ דְכִיּוֹ וּמוֹנּוֹ טְבִילָה, וְעָאֵלֵת בְּאַתֵּר דְעָאֵלֵת,

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

לְהוֹדוֹן שָׁם, וּמִיַּד מַעְלָה אוֹתָהּ וְעוֹשָׂהּ לָה טְבִילָה) וְנִכְנָס לְמָקוֹם
 שְׁצִרִיךְ בְּגֵן עֵדֵן.

וְאַנְּי, חֲבֵרִים, בְּאוֹתָהּ שַׁעָה שְׁהַסְתִּלְקָתִי
 מִהָעוֹלָם, רוּחִי עֲלָתָה וְנִרְדְּמָה מִיַּד, עַד שַׁעָה
 קְלָה שְׁהַחֲנִי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַגּוֹפַּ הִזָּה
 מֵת. בְּשַׁעָה שְׁפִתַח בְּנִי בְּאוֹתָם דְבָרִים, אֲזַ
 פְּרַחָה נִשְׁמַתוֹ (נִשְׁמַתִּי), וּפְגִשָׁה בְּנִשְׁמַתִּי
 שְׁהִיתָה עוֹלָה מֵתוּךְ מְהֵרָה וּמֵתוּךְ טְבִילָה,
 וְנִכְנָסָה בְּמָקוֹם שְׁנִכְנָסָה, וְשָׁם דְגוּ אֵת דִּינָהּ,

בְּרוּךְ הוּא, מִיַּד מֵתָה, וְאִין לָה קִיּוּם אֲפִלּוּ
 רַגַע אַחַד. בֵּינָן שְׂאוֹתָהּ הַתְּפִשְׁטוּת צַד הַאֲחֵר
 מֵתָה וְעֵבֵרָה מִן הָעוֹלָם, מִיַּד מְחִיָּה. אֵת מִי
 הוּא מְחִיָּה? אוֹתָהּ הַתְּפִשְׁטוּת רוּחַ הַקְדָּשׁ
 שְׂבָאָה מִצַּד הַקְדָּשָׁה, מְחִיָּה אוֹתָהּ וּמַעֲמִידָה
 בְּקִיּוּם שְׁלָם. הַכֹּל עוֹשָׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 בְּזִמְנָ אַחַד. וּמַה שְׂאָמַר מוֹרִיד שְׂאוּל וַיַּעַל –
 מוֹרִיד אוֹתָהּ רוּחַ קְדוּשָׁה לְשְׂאוּל, וְעוֹשָׂה לָה
 שָׁם טְבִילָה לְהַטְהֵר, וּמִיַּד מַעְלָה אוֹתָהּ, (לְשְׂאוּל,

וְתַמֵּן אֶתְדָן דִּינָהָא, וְאֶתִּיְהִיבוּ לִי עֶשְׂרִין וְתִרִין שָׁנִין
 דְּתִיִּין, בְּגִין דְּמַעִין (דף ר"ה ע"ב) וּמְלִין דְּבָרִי, מִכָּאן
 וְלִהְלָאָה, אֵית לִי לְאַשְׁתְּדָּלָא בְּמַה דְּחִמִּינָא, דְּהָא לִית
 לִי לְאַשְׁתְּדָּלָא בְּמְלִין דְּהָאִי עֲלָמָא. כִּיּוֹן דְּחִמִּינָא מַה
 דְּחִמִּינָא, וּבְעֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּלָא יִתְאַבִּיד וְיִתְנַשִּׁי
 מִנְּאִי כְּלוּם.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קיח) יִסּוּר יִסְרְנִי יְהוָה וְגו', דָּוִד מִלְּפָא
 אָמַר דָּא, עַל כָּל מַה (ס"א דְּאַעְבָּר) דְּעֵבֵד בְּהָאִי
 עֲלָמָא, וְאָמַר עַל אֲבִטְחוּתָא דְּתוּה לִיּה בְּתַהוּא
 עֲלָמָא. עַל כָּל מַה דְּאַעְבָּר בְּהָאִי עֲלָמָא, דְּרַדִּיפוּ לִיּה,
 וְתוּה (לִיּה) עָרִיק בְּאַרְעָא נּוּכְרָאָה, בְּאַרְעָא דְּמוֹאֵב,
 וּבְאַרְעָא דְּפְלִשְׁתָּאִי, וּמִכְּלָהוּ שְׁזִיב לִיּה קִדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא, וְלֹא שָׁבִיק לִיּה לְמוֹתָא, וְאָמַר עַל אֲבִטְחוּתָא
 דְּתַהוּא עֲלָמָא.

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

הַמְּלִךְ אָמַר אֶת זֶה עַל כָּל מַה (שַׁעֲבַר) שֶׁעָשָׂה
 בְּזֶה הָעוֹלָם, וְאָמַר עַל הַהִבְטָחָה שֶׁהִיְתָה לוֹ
 בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. עַל כָּל מַה שֶׁעֲבַר בְּעוֹלָם הַזֶּה,
 שֶׁרָדְפוּ אוֹתוֹ, וְהָיָה (ו) בּוֹרַח בְּאַרְצֵי נְכַרְיָה,
 בְּאַרְצֵי מוֹאָב וּבְאַרְצֵי פְּלִשְׁתִּים, וּמִכָּלֵם הִצִּילוּ
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא הִשְׁאִירוּ לְמוֹת, וְאָמַר
 עַל הַהִבְטָחָה שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם.

וְנִתְּנוּ לִי עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנֹת תִּיִּים בְּגִלְלַל
 דְּמַעוֹת וְדְבָרֵי בְּנֵי מִכָּאן וְהִלָּאָה יֵשׁ לִי
 לְהַשְׁתַּדֵּל בְּמַה שְׂרָאִיתִי, שֶׁהָרִי אֵין לִי
 לְהַשְׁתַּדֵּל בְּדְבָרֵי הָעוֹלָם הַזֶּה. כִּיּוֹן שְׂרָאִיתִי
 מַה שְׂרָאִיתִי, וְרוּצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂלֵא
 יֵאבֵד וְיִשְׁכַּח מִמֶּנִּי כְּלוּם.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קיח) יִסּוּר יִסְרְנִי יְהוָה וְגו'. דָּוִד

אָמַר דָּוִד, אִי הָכָא חֲבָנָא לְגַבֵּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
 הָכָא אֲלִקְיָנָא, וְקַבִּילְנָא עוֹנְשָׁא דִּילִי, וְאֲדַפֵּי
 לִי מִכָּל מַה דְּחֲבָנָא, וְלֹא שָׁבִיב עוֹנְשָׁא דִּילִי
 לְהֵהוּא עֲלֵמָא, בְּתַר מִיתָהּ. וְדָאֵי יִסּוּר יִסְרַנֵּי יְהִי,
 בְּהֵאִי עֲלֵמָא, בְּגִין לְנִקְאָה לִי. וְלַמּוֹת לֹא נִתְנַנְי,
 בְּהֵהוּא עֲלֵמָא, לְנִטְלָא נִקְמַתָּא מִנָּאִי, וְאַנָּא, הָא
 קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲנִקֵּי לִי וּמִנָּא חֲדָא בְּהֵאִי
 עֲלֵמָא, מִכָּאן וְלַהֲלָאָה אֲעֲטְרִיכְנָא דְלֹא אֶהֱא
 בְּכַסּוּפָא בְּעֲלֵמָא דְאֲתִי.

פְּתַח הַהוּא יִנּוּקָא בְּרִיָּה וְאָמַר, (במדבר כז) אָבִינוּ מִת
 בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה וְגו'.
 אָבִינוּ, הָא טַעְמָא לְעִילָא, אַרְיֵךְ מְלָה וּמַשְׁיֵךְ לָהּ, אִי
 חֲסִידִין קְדִישִׁין, בְּמַה מְשִׁיכוּ דְצַעְרָא בְּמִקְרֵי אָבִינוּ.
 לִית צַעְרָא, וְלִית כְּאֵבָא דְרוּחָא וְנַפְשָׁא, אֲלֵא כִּד
 קְרֵאן הָכִי, אָבִינוּ, בְּכֵאֵבָא מְלַבָּא. מִת בַּמִּדְבָּר, וְכִי

לשון הקודש

וְהִלָּאָה אֲנִי צָרִיךְ שְׁלֹא לְהִיּוֹת בְּבוּשָׁה
 בְּעוֹלָם הַבָּא.

פְּתַח אוֹתוֹ תִּינוּק בְּנֹו וְאָמַר, (במדבר כז) אָבִינוּ
 מִת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה וְגו'.
 אָבִינוּ, הָרִי חֲסִידֵי לְמַעְלָה, הָאֲרִיךְ בְּמִלָּה
 וּמַשְׁיֵךְ אוֹתָהּ. אִי חֲסִידִים קְדוּשִׁים, בְּמַה
 מְשִׁיכוֹת צַעַר בְּקִרְיַת אָבִינוּ. אִין צַעַר וְאִין
 כְּאֵב שֶׁל רוּחַ וְנַפֶּשׁ אֲלֵא כְּשֶׁקְרָאנוּ כִּד,

אָמַר דָּוִד, אִם כָּאן חֲטָאתִי לְקְדוּשָׁא—
 בְּרוּךְ-הוּא, כָּאן לְקִיתִי וְקַבִּילְתִּי עֲנָשִׁי,
 וְטַהַר אוֹתִי מִכָּל מַה שֶׁחֲטָאתִי, וְלֹא הַשְׁאִיר
 עֲנָשׁ שְׁלִי לְעוֹלָם הַהוּא לְאַחַר מִיתָהּ, וְדָאֵי
 יִסּוּר יִסְרַנֵּי יְהִי – בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּדֵי לְנִקְוֹתֵנִי,
 וְלַמּוֹת לֹא נִתְנַנְי – בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם לְקַחַת
 מִמֶּנִּי נִקְמָה. וְאַנִּי, הָרִי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 נִקַּה אוֹתִי פַעַם אַחַת בְּעוֹלָם הַזֶּה, מִכָּאן

אֶתְרַנִּין לָא מִיתוּ בְּמַדְבְּרָא, דְּהֶכָּא רָשִׁים לִיָּה, וְאָמַר
דְּאִיְהוּ מֵת בְּמַדְבְּרָא, וְהָא אֶלְפָּה וְרַבְּבָן מִיתוּ בְּמַדְבְּרָא.

אֶלְא כַּמָּה בְּנֵי נֶשָׂא עֲרֻטִּילָאִין עַל דָּא, מְנַהוֹן
אָמְרִי דְּהוּא מְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים הָזֵה, דְּכֹתִיב פִּי
בְּחֶטְאוֹ מֵת. וּמְנַהוֹן אָמְרִי הָכִי, וּמְנַהוֹן אָמְרִי הָכִי,
וְאָנָּה הָכִי אֹלִיפְנָא, יוֹמָא דְּאָבָא נָפַל בְּבִי מְרַעִיָּה,
אֹלִפִּי לִי דָּא. וְאָנָּה חֲמִינָא מַה דְּחֲמִינָא, דְּפָקִיד לִי
אָבָא דְּלָא לְגַלְתָּהּ. אֶלְא כַּמָּה וְכַמָּה הֵווּ דְּמִיתוּ
בְּמַדְבְּרָא, וְלָא עַל חוּבָא דְּקִרְתָּ, וְלָא עַל חוּבָא
דְּמַרְגָּלִים, כִּד אֶתְגַּזֵּר גְּזֵרְתָּ, (ס"א וְלָא עַל חוּבָא דְּעֵגְלָא דְּעֶבְדוּ וְכוּ')
אֶלְא קוּדָם (ס"א דְּמִיתוּ עַל חוּבָא דְּקִרְתָּ, עַל חוּבָא דְּמַרְגָּלִים, כִּד אֶתְגַּזֵּר גְּזֵרְתָּ,
וְקוּדָם) מִתַּן תּוֹרָה, וּבְתַר עֵגְלָא דְּעֶבְדוּ, אֵינּוּן מְטַעִי
עֲלֵמָא, וְאֵינּוּן דְּאֶתְמַשְׁכוּ אֶבְתְּרִיָּהוּ.

לשון הקודש

חֲלִיו, לְמַדְנִי אֵת זֶה, וְאֲנִי רָאִיתִי מַה
שְׂרָאִיתִי, שְׁעוּזָה אוֹתִי אָבָא שְׁלָא לְגַלּוּת.
אֶלְא כַּמָּה וְכַמָּה הֵיוּ שְׁמַתוּ בְּמַדְבְּרָא, וְלָא עַל
חֲטָא קִרְתָּ וְלָא עַל חֲטָא דְּמַרְגָּלִים. כִּד נְגַזְרָה
הַגְּזֵרָה, (וְלָא עַל חֲטָא דְּעֵגְלָא שְׁעִשׂוּ וְכוּ') אֶלְא קִדָּם (שְׁמַתוּ
עַל חֲטָא קִרְתָּ, עַל חֲטָא דְּמַרְגָּלִים, כְּאִשְׁרֵי נְגַזְרָה הַגְּזֵרָה, וְקוּדָם) מִתַּן
תּוֹרָה, וְאַחַר הָעֵגְלָא שְׁעִשׂוּ אוֹתָם מְטַעִי הָעוֹלָם
וְאֵלוּ שְׁנַמְשְׁכוּ אֶחְרֵיהֶם.

אֲבִינוּ, בְּכַאֵב מַלְב. מֵת בְּמַדְבְּרָא, וְכִי אַחֲרִים
לָא מִתוּ בְּמַדְבְּרָא שְׂכָאן רָשִׁים אוֹתוֹ וְאָמַר
שְׁהוּא מֵת בְּמַדְבְּרָא? וְהֲרִי אֶלְפִים וְרַבְּבוֹת
מִתוּ בְּמַדְבְּרָא
אֶלְא כַּמָּה בְּנֵי אָדָם מְעַרְטִלִים עַל זֶה, מַדָּם
אוֹמְרִים שְׁהוּא הִיָּה מְקוֹשֵׁשׁ הָעֵצִים, שְׁכַתּוּב
כִּי בְּחֶטְאוֹ מֵת. וּמַדָּם אָמְרוּ כִּד, וּמַדָּם אָמְרוּ
כִּד, וְאֲנִי כִּד לְמַדְתִּי יוֹם שְׁאָבָא נָפַל בְּבִית

אָבֵל טַעֲנָה דְטַעֲנֵנוּ אֵינֹן בְּנֵתִין, דְּמִית בַּמְדָּבָר,
 אִיהוּ, וְהָזָה צִלְפָּחַד רַב לְבֵי יוֹסֵף, וּמִגֹּז דְּלֹא
 הָזָה יָדַע אֲרַחֲוֵי דְאוֹרֵיִתָּא בְּדִקָּא יָאוֹת, לָא הָזָה
 נָשִׂיא. וְהוּא הָזָה דְּלֹא נָטַר פּוּמִיָּה וּמְלוֹזֵי לְקַבְּלִיהּ
 דְּמֹשֶׁה, וְעָלִיָּה כְּתִיב, (במדבר כא) וַיָּמָת עִם רַב מִיִּשְׂרָאֵל.
 גָּבַר דְּלֹא יָדַע אוֹרֵיִתָּא, (ס"א לָאוּ רַב בְּאוֹרֵיִתָּא) וְאִיהוּ רַב
 מִשְׁפָּחָה. רַב דְּזִרְעָא דְיוֹסֵף, מִבְּנֵי דְמִנְשֶׁה. וּבְגִין
 דְּחָב בַּמְדָּבָר בְּמְלוּלָא לְגַבֵּי מֹשֶׁה, חָשִׁיבוּ דְמֹשֶׁה
 אֲנָטִיר דְּבָבוּ. וּבְגִין כַּד קָרִיבוּ לְקַמִּיָּה דְּמֹשֶׁה,
 וְאַלְעָזָר, וְכָל הַנְּשִׂאִין, וְכָל רֵישֵׁי אֲבָהֹן, וְלֹא מְלִילוּ
 עִם מֹשֶׁה אֱלָא לְקַמִּיָּהוּ, בְּגִין דְּקַנְיָאוּ קַנְיָאָה מִנִּיהּ.

מִכָּאן, מָאן דְּחֵישׁ מִן דִּינָא, יִקְרַב אַחֲרֵינִין, וְיִסְגֵי
 בְּגוֹבְרִין בְּחֵדֵי חֵהוּא דִּינָא, בְּגִין דִּישְׁמַעוּן
 דִּינָא מִנִּיהּ, וַיִּדְחַל מִנִּיהּ, וְלֹא יְהֵא דָן אֱלָא בְּדִקָּא
 יָאוֹת, וְאִי לָא, יִדְחֵי לִיהּ מִן דִּינָא. וְאֵינֹן לָא יָדְעוּ

לשון הקודש

שְׁחָטָא בַּמְדָּבָר בְּדַבּוּר לְמֹשֶׁה, חָשִׁיבוּ
 שְׁמִשָּׁה שְׁמַר לֹו שְׁנָאָה, וּמִשׁוּם כַּד קָרְבוּ
 לְפָנֵי מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר וְכָל הַנְּשִׂאִים וְכָל רֵאשֵׁי
 הָאֲבוֹת, וְלֹא דִבְרוּ עִם מֹשֶׁה אֱלָא לְפָנֵיהֶם,
 מִשׁוּם שְׁקַנְיָאוּ מִמֶּנּוּ קַנְיָאָה.

מִכָּאן, מִי שְׁחֹשֵׁשׁ מִן חֵדִין, יִקְרַב אַחֲרֵיהֶם
 וְיִרְבֶּה אֲנָשִׁים אֲצֵל אוֹתוֹ דִּין, כַּדֵּי שְׁיִשְׁמַעוּ
 דִּין מִמֶּנּוּ וַיִּפְחַד מֵהֶם, וְלֹא יְהֵא דָן אֱלָא

אָבֵל טַעֲנָה שְׁטַעֲנֵנוּ אוֹתָן בְּנוֹת, שְׁמַת
 בַּמְדָּבָר הוּא, וְהָזָה צִלְפָּחַד גְּדוּל לְבֵית
 יוֹסֵף, וּמִתּוֹךְ שְׁלֹא יָדַע דְּרַכֵּי הַתּוֹרָה בְּרֵאוּי,
 לָא הָזָה נָשִׂיא, וְהוּא הָזָה שְׁלֹא שְׁמַר פִּזּוּ
 וּדְבָרֵיו מוֹל מֹשֶׁה, וְעָלִיו כְּתוּב (שם כא) וַיָּמָת
 עִם רַב מִיִּשְׂרָאֵל. גָּבַר שְׁלֹא יָדַע אֵת
 הַתּוֹרָה, (לֹא גְדוּל בְּתוֹרָה) וְהוּא גְדוּל הַמְּשַׁפָּחָה.
 גְּדוּל שֶׁל זֶרַע יוֹסֵף, מִבְּנֵי מִנְשֶׁה. וּמִשׁוּם

דָּהָא (במדבר יב) מוֹשֶׁה עָנּוּ מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה. וְלֹא יָדְעוּ דְמוֹשֶׁה לֹאֹ הָכִי.

כִּיּוֹן דְּחָמָא מוֹשֶׁה בְּךָ, אָמַר חֲמִינָא דְכָל בְּנוֹפִיא דְגוֹבְרִין רַבְרַבִּין מִיִּשְׂרָאֵל, וְכָל רִישֵׁי אַבְהֹן וְכָל נְשִׂאֵי בְּנֵשֶׁתָא, עָלֵי קָרִיבוּ. מִיַּד אֶתְפָּרַשׁ מוֹשֶׁה מִן דִּינָא, הָדָא הוּא דְכֶתִיב, (במדבר כז) וַיִּקְרַב מוֹשֶׁה אֶת מוֹשֶׁפֶטָן לְפָנָי יי. (אָמַר מוֹשֶׁה לֹא אֶתְחַוִּי לִי לְדִינָא דָא) עֲנֻתְנֹתָא דְמוֹשֶׁה, אֶקְרִיב אֶת מוֹשֶׁפֶטָן לְפָנָי יי. דִּינִין אַחֲרִינִין, אֶרְחָא דָא לֹא נְטִילִי, דְאַף עַל גַּב דְּכְנוּפִיא סְנֵי עֲלִיהוֹן. אֵינִין דִּינֵי אֶקְרוּן עֵזֵי פָּנִים, לִית בְּהוּ מַעֲנֻתְנֹתָא דְמוֹשֶׁה כָּלֵל. זַבְּחָה חוֹלְקִיָּה דְמוֹשֶׁה. חֲדוּ רַבֵּי אֶלְעָזָר וְחֲבֵרִיא.

אָמַר הַהוּא יַעֲקֹב, אֶתְדַרְנָא לְמַלְיָן קַדְמָאִין. אָבִינוּ מֵת בְּמִדְבָר אָבִינוּ הָאֵי טַעְמָא דְאִמֵּי, לְנַחֵשׁ

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

וַיִּקְרַב מוֹשֶׁה אֶת מוֹשֶׁפֶטָן לְפָנָי ד'. (אָמַר מוֹשֶׁה, לֹא רָאוּ לִי לְדִין זָה) עֲנֻתְנֹתוֹ שֶׁל מוֹשֶׁה, הִקְרִיב אֶת מוֹשֶׁפֶטָן לְפָנָי ה'. דִּינִים אַחֲרִים לֹא לֹקְחִים דְרָךְ זו, שְׂאֵף עַל גַּב שְׁהִתְבַּנְּסוֹת גְּדוּלָּה עֲלִיהֶם. הֵם נִקְרְאוּ דִּינִים עֵזֵי פָּנִים, אֵין בְּהֶם מַעֲנֻתְנֹתוֹ שֶׁל מוֹשֶׁה כָּלֵל. אֲשֶׁרֵי חֲלָקוֹ שֶׁל מוֹשֶׁה. שְׂמַחוּ רַבֵּי אֶלְעָזָר וְחֲבֵרִים. אָמַר אוֹתוֹ תִּינּוֹק, חוֹרְנֵי לְדְבָרִים

בְּרָאוּי, וְאִם לֹא – יִדְחָה אוֹתוֹ מִן הַדִּין. וְהֵם לֹא יָדְעוּ שְׁהָרִי (שֵׁם יב) מוֹשֶׁה עָנּוּ מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה, וְלֹא יָדְעוּ שְׂמוֹשָׁה לֹא בְּךָ. כִּיּוֹן שֶׁרָאָה מוֹשֶׁה בְּךָ, אָמַר, רִאִיתִי שְׂכָל הַתְּבַנְּסוֹת שֶׁל אַנְשִׁים גְּדוּלִים מִיִּשְׂרָאֵל וְכָל רִאִשֵׁי הָאֲבוֹת וְכָל נְשִׂאֵי הַבְּנֵסֶת קָרְבוּ אֵלַי. מִיַּד פָּרַשׁ מוֹשֶׁה מִן הַדִּין, זָהוּ שְׂכָתוֹב (שֵׁם כז)

תִּלְיִיא עַל קַדְלִיָּה, וּמִשִּׁיךְ זַנְבִּיָּה בְּפוּמִיָּה, בְּטַעֲמָא,
 דִּתְהוּא דְאִתְמַשֵּׁךְ עָלֶיהָ לְעִילָא. מֵת בְּמִדְבָּר, בְּמַלּוּלָא
 דְּפוּמִיָּה. אֶתְבְּהִיל תְּהוּא יַעֲקֹבָא בְּבַהִילוֹ, וְאֶתְקַוַּי
 בְּקוּדְלָא דְאֲבוּי, וּבְכַּה וְאָמַר, צִלְפָּחַד דָּא בְּמַלּוּלָא
 מוּת, וְאַנְתָּ אַפָּא בְּמַלּוּלָא אֶהְדְּרַת לְעֵלְמָא דָּא. אֶהְדְּרַת
 אֲבוּי וְנָשִׁיק (דף ר"ו ע"א) לִיָּה, וְנִפְיֹף לִיָּה. בְּכוּ רַבִּי אֶלְעָזָר,
 וְחִבְרִיָּיא בְּלָתוּ, וְאֲבוּי בְּכַה בְּהַדְיָיְהוּ, נְטָלוּהוּ בְּלָתוּ
 וְנִשְׁקוּהוּ בְּפוּמוּי, עַל רִישִׁיָּה, וְעַל עֵינָיו, וְאֲבוּתָּ תְּהוּ
 בְּכִי בְּהַדְיָיָה.

אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּרִי, הוּאִיל וְאִמְרַת מְלָה
 דָּא, מַחוּ כִּי בְּחֻטָּאוּ מֵת. אָמַר תְּהוּא יַעֲקֹבָא,
 אַפָּא, אַפָּא, בְּחַד מְלָה סְגִי לֹון, בְּחֻטָּאוּ דִּתְהוּא (ס"א ב'ין
 דִּתְהוּא) נְחֻשׁ דְּכַרִּיךְ בְּזַנְבִּיָּה לְעִילָא, מִשִּׁיךְ טַעֲמָא
 בְּחֻטָּאוּ, מָאי בְּחֻטָּאוּ. בְּחֻטָּאוּ דִּתְהוּא נְחֻשׁ. (וְלֹא בְּחֻטָּא
 אַחְרָא) וּמָאי אִיְהוּ. מַלּוּלָא דְּפוּמִיָּה, כִּי בְּחֻטָּאוּ מֵת,

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

אתם. לְקַחוּהוּ בְּכֵלִים וְנִשְׁקוּהוּ בְּפִי, עַל רֵאשׁוּ,
 וְעַל עֵינָיו, וְאֲבוּי הָיָה בּוֹכָה עִמוּ.
 אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּנִי, הוּאִיל וְאִמְרַת
 דְּבַר זֶה, מַה זֶה כִּי בְּחֻטָּאוּ מֵת? אָמַר אוֹתוֹ
 תִּינוּק, אַפָּא אַפָּא, בְּדַבְּרַת אֶחָד מִסְּפִיק לָהֶם,
 בְּחֻטָּאוּ שֶׁל אוֹתוֹ (בִּין שְׁאוּתוֹ) נְחֻשׁ הַכְּרוּךְ בְּזַנְבוֹ
 לְמַעְלָה, מִשִּׁיךְ טַעֲמֵם בְּחֻטָּאוּ. מַה זֶה בְּחֻטָּאוּ?
 בְּחֻטָּא אוֹתוֹ הַנְּחֻשׁ (וְלֹא בְּחֻטָּא אַחֵר). וּמַהוּ? דְּבַר

הָרֵאשׁוֹנִים. אֲבוּי מֵת בְּמִדְבָּר. אֲבוּי, הַטַּעֲמֵם
 דּוּמָה לְנְחֻשׁ שְׁתִּלּוּי עַל עֶרְפוֹ, וּמוֹשֵׁךְ זַנְבוֹ
 בְּפִי טַעֲמֵם שְׁאוּתוֹ שְׁנִמְשֵׁךְ עָלָיו לְמַעְלָה. מֵת
 בְּמִדְבָּר, בְּדַבְּרוֹ פִּי. הַתְּבַהֵל אוֹתוֹ תִּינוּק
 בְּבַהֲלָה וְתַפְסֵם בְּעֶרְףֵי אֲבוּי, וּבְכַה וְאָמַר,
 צִלְפָּחַד זֶה מֵת בְּדַבְּרוֹ, וְאַתָּה אַפָּא, בְּדַבְּרוֹ
 חֲזַרְתָּ לְעוֹלָם הַזֶּה. הָזַר אֲבוּי וְנִשְׁקוּ וְחַבְּקוּ.
 בְּכוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְכָל הַחֲבֵרִים, וְאֲבוּי בְּכַה

טַעֲמָא דְהָהוּא מְשִׁיכוּ דְהָהוּא נְחָשׁ דְּכָרוּךְ בְּזַנְבִּיהּ,
בְּחֵטְאוֹ וְדָאִי.

נְטִילִיה רַבִּי אֶלְעָזָר בְּתוֹקְפִיהּ, בֵּין דְּרוּעוּי, וּבְכוּ
בְּלָחוּ חֲבֵרֵיִיא. אָמַר לוֹן, רַבָּנָן, שְׂבוּקוּ לִי

בְּהַדִּי אַבָּא, דְּעַד כְּעַן לָא אֶתְיִישְׁבָא רוּחִי (ס"א רומייה).
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יוֹסִי, אִימָא כַּמָּה יוֹמִין וְשָׁנִין
לְהָאִי יַנּוּקָא. אָמַר לוֹן, חֲבֵרֵיִיא, בְּכַמְטוּ מְנַיִיכוּ לָא
תַבְּעוּן דָּא, דְּהָא עַד לָא מְטוּן עֲלוּי חֲמִשׁ שָׁנִין.

אָמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר, חַס וְשָׁלוֹם, דְּהָא בְּעֵינָא טָבָא
אַשְׁתַּחְנָא בִּיהּ. וּמָה דְאַמַּרְת חֲמִשׁ שָׁנִין, אֵינּוּן
חֲמִשׁ שָׁנִין (בראשית מה) אֲשֶׁר אֵין חָרִישׁ וְקָצִיר. דְּלָא
תַקְצוּר לִיה לְעֶלְמוּן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי אַבָּא,
נִיתִיב הָכָא עַד ו' יוֹמִין, בְּנִין דְּאֶתְיִישְׁבָא בֵּיתָא. דְּהָא
כָּל שַׁבְּעָה יוֹמִין דְּנִשְׁמַתָּא נִפְקַת מִן גּוֹפָא, אִזְלַת
עַרְטִילָאָה. וְהִשְׁתָּא דְאַתְדַּרְת, עַד כְּעַן לָא אֶתְיִישְׁבַת
בְּדוּכְתָּהּ, עַד שַׁבְּעָה יוֹמִין.

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

בְּבִקְשָׁה מִכֶּם, אֵל תִּבְקְשׁוּ זֶה, שְׁהָרִי עוֹד לָא
הִגִּיעוּ עָלָיו חֲמִשׁ שָׁנִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, חַס וְשָׁלוֹם, שְׁהָרִי בְּעֵין
טוֹבָה אָנוּ מְשַׁגְּיחִים בּוֹ. וּמָה שְׁאַמַּרְתָּ חֲמִשׁ
שָׁנִים, אוֹתָם חֲמִשׁ שָׁנִים (בראשית מה) אֲשֶׁר אֵין
חָרִישׁ וְקָצִיר, שְׁלָא תַקְצוּר אוֹתוֹ לְעוֹלָמִים.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי אַבָּא, נִשְׁבַּ כְּאֵן עַד

פִּי, כִּי בְּחֵטְאוֹ מַת, טַעַם אוֹתָהּ מְשִׁיכוֹת שֶׁל
אוֹתוֹ נְחָשׁ הַכָּרוּךְ בְּזַנְבוֹ, בְּחֵטְאוֹ וְדָאִי.

לְקַחוּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּכַחוּ בֵּין זְרוּעוֹתָיו, וּבְכוּ
כָּל הַחֲבֵרִים. אָמַר לָהֶם, רַבּוֹתֵינוּ, הַשְּׂאִירוּנִי
אַחַל אַבָּא, שְׁעַד עַכְשָׁו לָא הִתְיִישְׁבָה רוּחִי
(רומי). אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יוֹסִי, אָמַר כַּמָּה
יָמִים וְשָׁנִים לְתִינוּק הַזֶּה? אָמַר לָהֶם, חֲבֵרִים,

אָמַר רַבִּי אֲבָא, כְּתִיב (דברים טו) פָּתוּחַ תִּפְתָּח אֶת יָדְךָ
לְאֶחִיךָ לְעִנְיָךְ וּלְאֶבְיֹנְךָ, קָרָא דָא, הָא תִּנְיִן
לִיה, דְּלֵא יִשְׁבּוּק בַּר נָשׁ עֲנִיא דִּילִיה, וְיִהֵב לְאַחֲרָא.
הָא רַבִּי יוֹסִי חָמוּף בְּבִי מַרְעִיה, גִּיזִיל וְנִגְמוּל חֶסֶד
עֲמִיה. וּבְתַר דְּנִהְדַּר, גִּיעוּל בְּהַאי. וְהָא כָּל זְמַנָּא
דְּנִהְךָ וְנִהְדַּר בְּאַרְחָא דָא, נִחְמִי תַחֲתֵית הַמְתִּים. אָמַר
רַבִּי אֶלְעָזָר וּדְאִי הָכִי הוּא, נִשְׁקִיחוּ לְתַהוּא יַעֲזֻקָא,
בְּרַכּוּהוּ וְאַזְלוּ.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, תַּוּוּהֵנָּא עַל יְדִידְךָ יְדִידָא דָא, כְּמָה
תְּקִיפָא חִילִיִּיהוּ, וְאִיעוּן טַנְרִין רַבְרַבִּין רָאמִין.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זַכָּאָה חוּלְקִיה דְּאַבָּא, מָאֲרִיה
יְדִידָא דָא. דְּהָא בְּיוֹמוֹי, בְּעֵי קִדְשָׁא בְּרִידְךָ הוּא
לְאַתְקַנָּא, תִּרִין מְתִיבְתִין דִּילִיה, וּלְמַעַבְדַּ לֹּזֵן יִשׁוּבָא
רַבְרַבָּא וְעַלָּאָה בְּדַקָּא יָאוּת. דְּהָא לָא יְהֵא כְּדָרָא

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

שְׁנַחֲזוּר, נִכְנַס בְּזוּה. וְהָרִי כָּל זְמַן שְׁנַלְךָ וְנַחֲזוּר
 בְּדִרְךָ זוּ, נִרְאָה תַחֲתֵית הַמְתִּים. אָמַר רַבִּי
 אֶלְעָזָר, וּדְאִי כֵּךְ הוּא. נִשְׁקוּ אֶת אוֹתוֹ תִּינוּק,
 בְּרַכּוּהוּ וְהִלְכוּ.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, תְּמַהֲנִי עַל הַדְּרָדְקִים שֶׁל
דוֹר זֶה, כְּמָה חֲזַק כְּחֶם, וְהֵם סְלָעִים גְּדוֹלִים
רַמִּים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲשֶׁרֵי חֲלָקוּ שֶׁל
אַבָּא בְּעַל הַדּוֹר הַזֶּה, שֶׁהָרִי בְּיָמָיו רָצָה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַתְקִין שְׁתֵּי יְשִׁיבוֹת שֶׁלֹּ

שְׁבַעֵה יָמִים כְּדֵי שֶׁהַתִּישָׁב תִּבִּית. שֶׁהָרִי כָּל
 שְׁבַעֵת הַיָּמִים שֶׁהַנְּשֻׁמָּה יוֹצֵאת מִהַגּוֹף,
 הוֹלֶכֶת עֲרָמָה. וְכַעֲת שֶׁחֹזְרָה, עַד עִכְשָׁו לֹא
 הַתִּישָׁבָה בְּמִקּוּמָה עַד שְׁבַעֵה יָמִים.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, כְּתוּב (דברים טו) פָּתוּחַ תִּפְתָּח
אֶת יָדְךָ לְאֶחִיךָ לְעִנְיָךְ וּלְאֶבְיֹנְךָ. פְּסוּק זֶה
הָרִי לְמַדְנֵנו אוֹתוֹ, שְׁלֵא יִשְׁאִיר אָדָם אֶת
הָעֵנִי שְׁלוֹ וְיִתֵּן לְאַחֵר. הָרִי רַבִּי יוֹסִי חָמוּף
כְּבִית חֲלִיו, גַּלְךָ וְנִגְמַל אֶתוֹ חֶסֶד, וְאַחֵר

דָּא, עַד דֵּי יֵיתִי מִלְכָּא מְשִׁיחָא. אֲזֵלוּ.

עַד דִּהוּוּ אֲזֵלוּ, אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָא תַּנִּינָן, עַל חַד
סְרֵי מַלְיָן נִגְעִין אַתְיִין עַל בְּנֵי נָשָׂא. וְאֵלִין
אִינוּן: עַל עֲבוּדָה זָרָה. וְעַל קַלְלַת הַשָּׁם. וְעַל גְּלוּי
עֲרִיזוֹת. וְעַל גְּנִיבָה. וְעַל לְשׁוֹן הָרַע. וְעַל עֲדוּת שְׁקָר.
וְעַל דֵּי יֵינָא דְמִקְלָקֵל יַת דֵּינָא. וְעַל שְׁבוּעַת שְׂוָא. וְעַל
דְּעָאֵל בְּתַחוּמָא דְחֻבְרִיָּה. וְעַל דְּמַחְשָׁב מַחְשָׁבִין
בִּישִׁין. וְעַל דְּמַשְׁלַח מְדַנִּים בֵּין אַחִים. וְאִית דְּאִמְרוּ,
אִף עַל עֵינָא בִישָׂא. וְכִלְהוּ תַנִּינָן בְּמַתְנִיתָא.

עֲבוּדָה זָרָה מְנִין. דְּכַתִּיב, (שמות לב) וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת
הָעָם כִּי פְרוּעַ הוּא כִּי פָרְעָה אֶהְרֹן. מֵאִי
כִּי פְרוּעַ הוּא. דְּאֵלְקוּ בְּצַרְעַת. כְּתִיב הֲכֵא כִּי פְרוּעַ
הוּא, וְכַתִּיב הָתָם, (ויקרא יג) וְהִצַּרְוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הִנֵּנֶע בְּגָדָיו
יְהִי פְרוּמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פְרוּעַ. וְעַל קַלְלַת הַשָּׁם,

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

בְּתַחוּם חֻבְרוּ, וְעַל הַחוּשָׁב מַחְשָׁבוֹת רְעוּת,
וְעַל הַמְשַׁלַּח מְדַנִּים בֵּין אַחִים. וַיֵּשׂ אֹמְרִים
אִף עַל עֵין הָרַע. וְכֵלָם שְׁנִינוּ בַּמְשָׁנָה.

עֲבוּדָה זָרָה מְנִין? שְׁכַתוּב (שמות לב) וַיֵּרָא
מֹשֶׁה אֶת הָעָם כִּי פָרַע הוּא כִּי פָרְעָה אֶהְרֹן.
מַה זֶה כִּי פָרַע הוּא? שְׁלָקוּ בְּצַרְעַת. כְּתוּב
כָּאן כִּי פָרַע הוּא, וְכַתוּב שָׁם, (ויקרא יג) וְהִצַּרְוּעַ
אֲשֶׁר בּוֹ הִנֵּנֶע בְּגָדָיו יְהִי פְרוּמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה
פְרוּעַ. וְעַל קַלְלַת הַשָּׁם, שְׁכַתוּב (שמואל-א ז')

וְלַעֲשׂוֹת לָהֶם יִשׁוּב גְּדוּל וְעֵלּוּן כְּרֹאוּי, שְׁהָרִי
לֹא יִהְיֶה כְדוּר הַזֶּה עַד שְׂכִיבָא מִלְּךָ הַמְּשִׁית.
הִלְכוּ.

עַד שְׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָרִי
שְׁנִינוּ, עַל אַחַד עֶשֶׂר דְּבָרִים בְּאִים נִגְעִים עַל
בְּנֵי אָדָם, וְאֵלוֹ הֵם: עַל עֲבוּדָה זָרָה, וְעַל
קַלְלַת הַשָּׁם, וְעַל גְּלוּי עֲרִיזוֹת, וְעַל גְּנִיבָה, וְעַל
לְשׁוֹן הָרַע, וְעַל עֲדוּת שְׁקָר, וְעַל דֵּין שְׁמַקְלָקֵל
אֶת הַדִּין, וְעַל שְׁבוּעַת שְׂוָא, וְעַל שְׁנִכְנָם

דְּכַתִּיב, (שמואל א' י"ז) הַיּוֹם הַזֶּה יִסְגְּרֶךָ יְיָ בְּיָדַי, וְכַתִּיב, (ויקרא יג) וְהִסְגִּירוּ חֲבֵהֶן.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַלְּחָ דָּא לֹא אֲתֵי־שָׁבָא, וְאַצְטְרִיךְ לְעֵינַיָא בֵּיהּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֲכִי הוּא וְדָאִי, פְּלִשְׁתֵּי דָּא קָרִיב לְיַחְוּסָא דְדוֹד הָוָה, וּבְרַח דְעַרְפָּה הָוָה, וְהֵינֵנוּ דְכַתִּיב, (שמואל א' י"ז) מִמַּעַרְכוֹת פְּלִשְׁתִּים, אֵל תִּקְרִי מִמַּעַרְכוֹת, אֶלָּא מִמַּעַרוֹת פְּלִשְׁתִּים, דְּשׁוּיָה לְאַמִּיָּה פִּמַּעַרְתָּא דָּא. וְכִיּוֹן דְכַתִּיב, (שמואל א' י"ז) וַיִּקְלַל הַפְּלִשְׁתִּי אֶת דָּוִד בְּאַלְהָיו, אִסְתַּבַּל בֵּיהּ דָּוִד בְּעֵינַיָא בִישָׂא. וּבְכַל אֲתַר דְהָוָה מִסְתַּבַּל בְּעֵינַיָא בִישָׂא, כָּל זַיְנֵי צַרְעַת אֲתַמְשִׁכֵּן מְעֵינֵיהּ דְדוֹד. וְהֲכִי הוּא בְיוֹאֵב, כִּיּוֹן דְאַסְתַּבַּל בֵּיהּ דָּוִד בְּעֵינַיָא בִישָׂא, מַה כְּתִיב, (שמואל א' ב' א) וְלֹא יִפְרַת מִבֵּית יוֹאֵב זָב וּמִצוֹרַע וְגו'.

וְהִכָּא בְּפִלְשְׁתֵּי דָּא, כִּיּוֹן שְׁקַלֵּל אֶת הַשֵּׁם, אִסְתַּבַּל בֵּיהּ בְּעֵינַיָא בִישָׂא, וְחָמָא בְּמִצְחֵיהּ דְאַצְטְרַע.

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

בְּמַעַרְהָ הַזֶּה. וְכִיּוֹן שְׁכַתוּב וַיִּקְלַל הַפְּלִשְׁתִּי אֶת דָּוִד בְּאַלְהָיו, הִסְתַּבַּל בּוּ דוֹד בְּעֵינֵי רַעְהָ. וּבְכַל מְקוֹם שְׁהֵיָה מִסְתַּבַּל בְּעֵינֵי רַעְהָ, כָּל מִינֵי צַרְעַת נִמְשָׁכּוּ מְעֵינֵי דוֹד. וְכִּדְ הֵיָה בְיוֹאֵב, כִּיּוֹן שְׁהִסְתַּבַּל בּוּ בְדוֹד בְּעֵינֵי רַעְהָ, מַה כְּתוּב? (שם-ב' א) וְלֹא יִפְרַת מִבֵּית יוֹאֵב זָב וּמִצַּרַע וְגו'.

וְכַאֵן בְּפִלְשְׁתֵּי הָוָה, כִּיּוֹן שְׁקַלֵּל אֶת הַשֵּׁם,

הַיּוֹם הַזֶּה יִסְגְּרֶךָ ה' בְּיָדַי, וְכַתוּב (ויקרא יג) וְהִסְגִּירוּ חֲבֵהֶן.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, דְּבַר זֶה לֹא הִתְיַשְׁבַּ, וְצַרִיךְ לְעֵינֵי בּוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כִּדְ הוּא בּוֹדָאִי, פְּלִשְׁתֵּי זֶה קָרוֹב לְיַחְוּסוֹ שֶׁל דָּוִד הֵיָה, וְכִּן עַרְפָּה הֵיָה, וְהֵינֵנוּ מַה שְׁכַתוּב (שמואל א'-כ' ז) מִמַּעַרְכוֹת פְּלִשְׁתִּים. אֵל תִּקְרִי מִמַּעַרְכוֹת, אֶלָּא מִמַּעַרוֹת פְּלִשְׁתִּים, שְׁשָׁמוּ אֶת אִמּוֹ

מִיד (שמואל א יז) וְתִטְבַּע הָאֶבֶן בְּמִצְחוֹ, וְאֶת־דְּבַקַת
הַצָּרַעַת בְּמִצְחוֹ. וְכֹלָא הָוָה אֲשֶׁתִּקְעֶת עֵינָא בִישָׂא
דְּצָרַעַת בְּמִצְחוֹ, וְאֲשֶׁתִּקְעֶת אֲבָנָא מִמָּשׁ בְּמִצְחוֹ, וְדָאִי
מְצוֹרַע הָוָה.

רְשָׁע תִּיבָא (דף ר"ו ע"ב) דְּבִלְעָם, עֵינָא דִּילִיָּה, הָוָה
בְּהַפּוּכָא מֵעֵינָא דְדוֹד עֵינָא דְדוֹד הָוָה
מְרַקְמָא מִכָּל זַיְנֵי גְוּוּנִין, לָא הָוָה עֵינָא בְּעֶלְמָא
שְׂפִירָא לְמִחְזֵי, בְּעֵינָא דְדוֹד. כָּל גְּוּוּנִין דְּעֶלְמָא מְנַצְּנִין
בֵּיהּ, וְכֹלָא בְּרַחֲמֵי לְמָאן דְּדַחֲלִיל חֲטָאָה, דְּכַתִּיב, (תהלים
קיט) יִרְאִיךָ יִרְאוּנִי וַיִּשְׁמְחוּ. תִּדְאֵן כִּד חֲמָאן לִי. וְכֹל
אֵינוֹן תִּיבִין דְּחֵלִין מִקְמֵיהּ.

אֲבָל עֵינֵי דְבִלְעָם תִּיבָא, עֵינָא בִישָׂא בְּכֹלָא, בְּכָל
אַתָּר דְּהָוָה מְסַתְּפֵל, בְּשִׁלְהוּכָא שְׂצִי לִיהּ. דְּהָא
לִית עֵינָא בִישָׂא בְּעֶלְמָא, בְּעֵינָא דְהָהוּא רְשָׁע, דְּאִיהוּ
בְּהַפּוּכָא מֵעֵינֵי דְדוֹד.

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

גּוּנֵי הָעוֹלָם נוֹצְצִים בָּהּ, וְהַכֵּל בְּאַהֲבָה לְמִי
שְׂפִירָא חֲטָא, שְׂכַתוּב (תהלים קיט) יִרְאִיךָ יִרְאוּנִי
וַיִּשְׁמְחוּ, שְׂמֵחִים בְּשִׂרְוֵאִים אוֹתִי. וְכֹל אוֹתָם
רְשָׁעִים פּוֹחֲדִים מִפְּנֵיו.

אֲבָל עֵינֵי שֶׁל בִּלְעָם הָרְשָׁע, עֵין רָעָה בְּכָל
בְּכָל מְקוֹם שֶׁהִיא מְסַתְּפֵל, בְּשִׁלְהֶבֶת שׁוֹרֶף
אוֹתוֹ. שְׂהַרִי אֵין עֵין רָעָה בְּעוֹלָם כְּעֵין אוֹתוֹ
רְשָׁע, שֶׁהִיא בְּהַפּוּךְ מֵעֵינֵי שֶׁל דוֹד.

הַסַּתְּפֵל כּוֹ כְּעֵין רָעָה, וְרָאָה שֶׁהַצָּרַעַת
בְּמִצְחוֹ. מִיד – וְתִטְבַּע הָאֶבֶן בְּמִצְחוֹ, וְדְבַקָּה
הַצָּרַעַת בְּמִצְחוֹ. וְהַכֵּל הִיא; הַשְׂתַּקְעָה עֵין
רָעָה שֶׁל צָרַעַת בְּמִצְחוֹ, וְהַשְׂתַּקְעָה אֶבֶן מִמָּשׁ
בְּמִצְחוֹ, וְדָאִי מְצוֹרַע הִיא.

בִּלְעָם הָרְשָׁע עֵינוֹ הִיטָה בְּהַפּוּךְ מֵעֵין דוֹד.
עֵין דוֹד הִיטָה מְרַקְמָת מִכָּל מִינֵי גְוּוּנִים. לֹא
הִיטָה עֵין בְּעוֹלָם יְפָה לְמַרְאֵה כְּעֵין דוֹד. כָּל

עַל גְּלוּי עֲרִיזוֹת, דְּכַתִּיב, (ישעיה ג) וְשִׁפְחָ יִי קְדָקוֹד בְּנוֹת צִיּוֹן. וְכַתִּיב (ויקרא יד) וְלִשְׂאֵת וְלִסְפַּחַת. עַל הַגְּנֵבָה, דְּכַתִּיב, (זכריה ה) הוֹצֵאתִיהָ נְאֻם יְיָ עֲבָאוֹת וּבָאָה אֶל בֵּית הַגְּנֵב וְגו' וְכִלְתּוּ וְאֵת עֲצָיו וְאֵת אֲבָנָיו. מָאן הוּא מְלֵךְ דְּמַכְלָה עֲצִים וְאֲבָנִים. דָּא צֶרְעַת. דְּכַתִּיב, (ויקרא יד) וְנָתַן אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבָנָיו וְאֵת עֲצָיו.

עַל לְשׁוֹן הָרֶע, דְּכַתִּיב, (במדבר יב) וַתְּדַבֵּר מְרִים וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁהָ וְגו', וְכַתִּיב (במדבר יב) וַיִּפֹּן אֶהֱרֹן אֶל מְרִים וְהִנֵּה מִצֹרְעַת. עַל עֵדוֹת שֶׁקֶר, בְּגִין דְּסַחֲדוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁקֶר, וְאָמְרוּ (שמות לב) אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל, בְּקַל תִּקְרֶי, דְּכַתִּיב (שמות לב) קוֹל מְלַחְמָה בַּמַּחֲנֶה. בְּגִין דָּא, (במדבר ה) וַיִּשְׁלְחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צֶרְעֵעַ וְכָל זָב וְגו'.

עַל דִּיּוֹן דְּמִקְלָקֵל דִּינָא, דְּכַתִּיב, (ישעיה ה) פְּאֵכֹל קֶשׁ לְשׁוֹן אִישׁ וַחֲשֵׁשׁ וְגו' וּפְרָחַם פֶּאֶבְק יַעֲלָה וְגו',

לְשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ

עַל לְשׁוֹן הָרֶע - שְׂפָתוֹב (ישעיה ג) וְשִׁפְחָ ה' קְדָקֹד בְּנוֹת צִיּוֹן, וְכַתוֹב (ויקרא יד) וְלִשְׂאֵת וְלִסְפַּחַת. עַל הַגְּנֵבָה - שְׂפָתוֹב (זכריה ה) הוֹצֵאתִיהָ נְאֻם ה' עֲבָאוֹת וּבָאָה אֶל בֵּית הַגְּנֵב וְגו' וְכִלְתּוּ וְאֵת עֲצָיו וְאֵת אֲבָנָיו. מָהוּ הַדְּבָר שְׂמַכְלָה עֲצִים וְאֲבָנִים? זֶה צֶרְעַת, שְׂפָתוֹב (ויקרא יד) וְנָתַן אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבָנָיו וְאֵת עֲצָיו.

עַל לְשׁוֹן הָרֶע - שְׂפָתוֹב (ישעיה ג) וְשִׁפְחָ ה' קְדָקֹד בְּנוֹת צִיּוֹן, וְכַתוֹב (ויקרא יד) וְלִשְׂאֵת וְלִסְפַּחַת. עַל הַגְּנֵבָה - שְׂפָתוֹב (זכריה ה) הוֹצֵאתִיהָ נְאֻם ה' עֲבָאוֹת וּבָאָה אֶל בֵּית הַגְּנֵב וְגו' וְכִלְתּוּ וְאֵת עֲצָיו וְאֵת אֲבָנָיו. מָהוּ הַדְּבָר שְׂמַכְלָה עֲצִים וְאֲבָנִים? זֶה צֶרְעַת, שְׂפָתוֹב (ויקרא יד) וְנָתַן אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבָנָיו וְאֵת עֲצָיו.

עַל דִּיּוֹן שְׂמַכְלָקֵל דִּין - שְׂפָתוֹב (ישעיה ה) פְּאֵכֹל

מָאֵי טַעְמָא. כִּי מָאֶסוּ אֶת תּוֹרַת יְיָ עֲבָאוֹת. וְאִין פְּרָחִים, אֲלָא צַרְעַת. דְּכִתְיִב, (ויקרא יג) וְאִם פְּרוּחַ תִּפְרַח הַצַּרְעַת. עַל דְּעָאֵל בְּתַחוּמָא דְחִבְרִיה מִנִּין. מֵעוּזִיהוּ. דְּעָאֵל בְּתַחוּמָא דְכַהוּנָה. דְּכִתְיִב, (דברי הימים ב כו) וְהַצַּרְעַת זָרְחָה בְּמִצְחוֹ. וְעַל דְּמִשְׁלַח מְדָנִים בֵּין אַחִים. דְּכִתְיִב, (בראשית יב) וַיִּנְגַע יְיָ אֶת פְּרַעְהָ, דְּאִיהוּ שְׁלַח מְדָנִים בֵּין אַבְרָהָם וְשָׂרָה. וְעַל עֵינָא בִישָׂא, כְּמָה דְאַתְמַר. וְכִלְהוּ הוּוּ בֵּיה בְּהוּא רָשָׁע דְּבַלְעָם.

תָּא חַזִּי, מַה כְּתִיב, פְּתוּרָה אֲשֶׁר עַל הַנֶּהָר. מָאֵי עַל הַנֶּהָר. דְּיֵהֵב עֵינָא בִישָׂא, עַל הַהוּא נֶהָר, דְּקִימָא בְּהוּ בִישְׂרָאֵל. דְּכִתְיִב, (ישעיה סו) הִנְנִי נוֹטֵה אֵלַיָּה כְּנֶהָר שְׁלוֹם. וְהוּא אַתָּא בְּהוּא פְּתוּרָא, וְאַגְרִי בְּהוּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כָּל הַנִּי מַלִּין הוּוּ וְדָאֵי בְּבַלְעָם. אָבֵל גְּלוּי עֲרִיזוֹת מִנִּין, דְּכִתְיִב, (במדבר לא) הֵן הִנֵּה

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

אַבְרָהָם וְשָׂרָה. וְעַל עֵין הָרַע, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר. וְכֻלָּם הָיוּ בְּאוֹתוֹ בְּלַעַם הָרָשָׁע. בַּא וְרֵאָה מַה כְּתוּב, פְּתוּרָה אֲשֶׁר עַל הַנֶּהָר. מַה זֶה עַל הַנֶּהָר? שְׁנַתֵּן עֵין הָרַע עַל אוֹתוֹ נֶהָר שְׁעוּמַד עַל יִשְׂרָאֵל, שְׂכַתוּב (ישעיה סו) הִנְנִי נוֹטֵה אֵלַיָּה כְּנֶהָר שְׁלוֹם. וְהוּא כָּא בְּאוֹתוֹ שְׁלַחַן וְהַתְנַגְּהָ בְּהֵם. אָמַר רַבִּי אַבָּא, כָּל הַדְּבָרִים הִלְלוּ הָיוּ

קִשׁ לְשׁוֹן אִשׁ וְחִשֵּׁשׁ וְגו', וּפְרָחִים כְּאַבְקָא יַעֲלֶה וְגו'. מַה הַטַּעַם? כִּי מָאֶסוּ אֶת תּוֹרַת ה' עֲבָאוֹת. וְאִין פְּרָחִים אֲלָא צַרְעַת, שְׂכַתוּב (ויקרא יג) וְאִם פְּרוּחַ תִּפְרַח הַצַּרְעַת. עַל שְׁנַכְנַם בְּתַחוּם חִבְרוּ מִנִּין? מֵעוּזִיהוּ, שְׁנַכְנַם בְּתַחוּם הַכְּהֻנָּה, שְׂכַתוּב וְהַצַּרְעַת זָרְחָה בְּמִצְחוֹ. וְעַל הַמִּשְׁלַח מְדָנִים בֵּין אַחִים - שְׂכַתוּב (בראשית יב) וַיִּנְגַע ה' אֶת פְּרַעְהָ, שְׁהוּא שְׁלַח מְדָנִים בֵּין